

Oikeustapauskokoelma

Asia C-499/15

W
ja
V

vastaan X

(Vilniaus miesto apylinkės teismasin esittämä ennakkoratkaisupyyntö)

Ennakkoratkaisupyyntö – Oikeudellinen yhteistyö yksityisoikeudellisissa asioissa – Toimivalta vanhempainvastuuta koskevissa asioissa – Asetus (EY) N:o 2201/2003 – 8–15 artikla – Toimivalta elatusvelvoitteita koskevissa asioissa – Asetus (EY) N:o 4/2009 – 3 artiklan d alakohta – Eri jäsenvaltioiden tuomioistuinten antamat vastakkaiset ratkaisut – Lapsi, joka asuu vakinaisesti äitinsä asuinjäsenvaltiossa – Isän asuinjäsenvaltion tuomioistuimilla ei ole toimivaltaa muuttaa ratkaisua, josta on tullut lainvoimainen ja jonka ne ovat antaneet aikaisemmin lapsen asuinpaikasta, elatusvelvoitteista ja tapaamisoikeuden käyttämisestä

Tiivistelmä – Unionin tuomioistuimen tuomio (ensimmäinen jaosto) 15.2.2017

1. *Ennakkoratkaisukysymykset – Unionin tuomioistuimen toimivalta – Asiaa ei tarvitse saattaa Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen käsiteltäväksi, jotta tälle voidaan esittää ennakkoratkaisukysymys*

(SEUT 267 artikla; unionin tuomioistuimen työjärjestyksen 83 artikla)

2. *Oikeudellinen yhteistyö yksityisoikeudellisissa asioissa – Tuomioistuimen toimivalta sekä tuomioiden tunnustaminen ja täytäntöönpano avioliittoa ja vanhempainvastuuta koskevissa asioissa – Asetus N:o 2201/2003 – Toimivalta, sovellettava laki sekä päätösten tunnustaminen ja täytäntöönpano elatusvelvoitteita koskevissa asioissa – Asetus N:o 4/2009 – Jäsenvaltion tuomioistuimet, jotka ovat antaneet alaikäisen lapsen osalta vanhempainvastuuta ja elatusvelvoitteita koskevan ratkaisun, josta on tullut lainvoimainen, eivät ole toimivaltaisia ratkaisemaan mainitulla ratkaisulla vahvistettujen määräysten muuttamista koskevaa vaatimusta – Toisen jäsenvaltion alueella oleva lapsen asuinpaikka – Viimeksi mainitun jäsenvaltion tuomioistuinten toimivalta*

(Neuvoston asetuksen N:o 2201/2003 8 artikla ja neuvoston asetuksen N:o 4/2009 3 artikla)

3. *Oikeudellinen yhteistyö yksityisoikeudellisissa asioissa – Tuomioistuimen toimivalta sekä tuomioiden tunnustaminen ja täytäntöönpano avioliittoa ja vanhempainvastuuta koskevissa asioissa – Asetus N:o 2201/2003 – Lapsen asuinpaikan käsite – Arviointiperusteet – Lapsen fyysinen läsnäolo jäsenvaltiossa*

(Neuvoston asetuksen N:o 2201/2003 8 artikla)

1. W pyysi 20.12.2016 toimittamallaan asiakirjalla unionin tuomioistuimen työjärjestyksen 83 artiklan nojalla, että suullinen käsittely aloitetaan uudelleen ja unionin tuomioistuin saattaa asian Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen käsiteltäväksi, jotta tälle voidaan esittää ennakkoratkaisukysymys. Ensimmäiseksi on todettava pyynnöstä, joka koskee asian saattamista Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen käsiteltäväksi, ettei unionin tuomioistuimella ole työjärjestyksensä 83 artiklan eikä kyseisen työjärjestyksen minkään muunkaan määräyksen nojalla mitään toimivaltaa saattaa asiaa Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen käsiteltäväksi.

(32 ja 33 kohta)

2. Tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta avioliittoa ja vanhempainvastuuta koskevissa asioissa ja asetuksen N:o 1347/2000 kumoamisesta annetun asetuksen (EY) N:o 2201/2003 8 artiklaa ja toimivallasta, sovellettavasta laista, päätösten tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta sekä yhteistyöstä elatusvelvoitteita koskevissa asioissa annetun asetuksen (EY) N:o 4/2009 3 artiklaa on tulkittava siten, että pääasian kaltaisessa asiassa jäsenvaltion tuomioistuimet, jotka ovat antaneet alaikäisen lapsen osalta vanhempainvastuuta ja elatusvelvoitteita koskevan ratkaisun, josta on tullut lainvoimainen, eivät ole enää toimivaltaisia ratkaisemaan kyseisen ratkaisun muuttamista koskevaa vaatimusta, jos lapsen asuinpaikka on toisen jäsenvaltion alueella. Toimivalta ratkaista kyseinen vaatimus on juuri viimeksi mainitun jäsenvaltion tuomioistuimilla.

Kuten asetuksen N:o 2201/2003 johdanto-osan 12 perustelukappaleesta ilmenee, asetus on laadittu pyrkimällä turvaamaan lapsen etu, ja siinä on tätä varten annettu etusija läheisyyden periaatteelle. Asetuksen N:o 2201/2003 8 artikla ilmaisee tuota tavoitetta, kun sen mukaan yleinen toimivalta on sen jäsenvaltion tuomioistuimilla, jossa lapsella on asuinpaikka. Kyseisen 8 artiklan 1 kohdan mukaan tuomioistuimen toimivalta on ratkaistava ”asian vireillepanoajankohtana” eli kyseisen asetuksen 16 artiklan mukaan ajankohtana, jona haastehakemus jätetään kyseiseen tuomioistuimeen (ks. vastaavasti tuomio 1.10.2014, E., C-436/13, EU:C:2014:2246, 38 kohta). Kuten julkisasiamies on lisäksi huomauttanut ratkaisuehdotuksensa 45 kohdassa viittaamalla 1.10.2014 annetun tuomion E (C-436/13, EU:C:2014:2246) 40 kohtaan, kyseinen toimivalta on tarkastettava ja määritettävä kussakin yksittäistapauksessa silloin, kun oikeudenkäynti pannaan tuomioistuimessa vireille, mikä merkitsee, että mainittu toimivalta ei säily oikeudenkäynnin päättymisen jälkeen

(ks. 51–54 ja 70 kohta sekä tuomiolauselma)

3. Unionin tuomioistuin on katsonut 22.12.2010 antamassaan tuomiossa Mercredi (C-497/10 PPU, EU:C:2010:829, 46 kohta) vakiintuneessa oikeuskäytännössä vahvistetuin tavoin (ks. mm. tuomio 9.10.2014, C, C-376/14 PPU, EU:C:2014:2268, 50 kohta), että käsitteen ”asuinpaikka” sisältö ja ulottuvuus on määritettävä lapsen edun mukaisesti ja ottamalla huomioon erityisesti läheisyyden periaate. Asuinpaikan käsite vastaa paikkaa, joka ilmentää lapsen tiettyä integroitumista sosiaaliseen ympäristöön ja perheympäristöön. Kansallisen tuomioistuimen asiana on ratkaista kyseinen paikka ottamalla huomioon kaikki kullekin yksittäistapaukselle erityiset tosiseikat. Merkityksellisiä ovat muun muassa lapsen jäsenvaltion alueella oleskelun olosuhteet ja syyt sekä lapsen kansalaisuus. Huomioon on otettava paitsi se, että lapsi on fyysisesti jossakin jäsenvaltiossa, myös muita tekijöitä, joista on ilmeistä, että tällainen olinpaikka ei ole millään tavalla väliaikainen tai satunnainen (ks. vastaavasti tuomio 22.12.2010, Mercredi, C-497/10 PPU, EU:C:2010:829, 47–49 kohta). Se, että lapsen asuinpaikan määritetään olevan tietyssä jäsenvaltiossa, edellyttää ainakin sitä, että lapsi on ollut fyysisesti kyseisessä jäsenvaltiossa.

(ks. 60 ja 61 kohta)